

Betænkning

over forslag til lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet.

(Afgivet af udvalget den 17. maj 1956).

Udvalget har afholdt 11 møder og herunder haft to samråd med fiskeriministeren, der ved det ene var ledsaget af formanden for den af fiskeriministeriet under 24. januar 1952 nedsatte kommission, professor, dr. jur. Knud Illum, Aarhus.

Endvidere har udvalget modtaget to skriftlige henvendelser, hvorhos man har rettet forespørgsel til fiskeriministeren om, hvorvidt der findes nogen organisation eller sammenslutning for hele landet eller landsdelsvis af ålegårdsejere og/eller af lejere af ålegårdsrettigheder.

Fiskeriministerens svar af 23. marts d. å., hvoraf blandt andet fremgår, at nogen sådan sammenslutning eller organisation ikke findes, er aftrykt som bilag 1.

Efter at udvalget har gennemgået lovforslaget, har man stillet ialt 14 spørgsmål til fiskeriministeren, hvis besvarelse, også indeholdende de stillede spørgsmål, er aftrykt som bilag 2.

Udvalget ønsker særlig at henlede opmærksomheden på besvarelsen af spørgsmål nr. 1 vedrørende antallet af medlemmer af afløsnings- og taksationskommissionen og på besvarelsen af spørgsmål 3 samt besvarelsen af spørgsmål 9.

Med hensyn til dette sidste spørgsmål bemærkes, at udvalget kan tiltræde kommissionens bemærkninger om, at den tekniske udvikling er løbet fra det almindelige ålegårdsfiskeri.

Et flertal (udvalget undtagen Helga Pedersen) er af den opfattelse, at en afløsning af grundejernes særlige ret til fiskeri med ålegårde og af de særlige rettigheder

til fiskeri på søterritoriet under hensyntagen til, at fiskeriet i almindelighed iøvrigt er frit her i landet, er samfundsmæssigt ønskelig.

Udvalget finder, at en sådan afløsning ikke kan ske uden fuldstændig erstatning.

Endelig henleder udvalget opmærksomheden på besvarelsen af spørgsmål 10 b og bemærker herom særlig:

De i lovforslaget, jfr. kommissionens forslag, fastsatte kapitalisationsfaktorer 11 og 14 er resultatet af et frit skøn, og som det fremgår af ålegårdskommissionens betænkning, side 32, har de politiske partiers repræsentanter i kommissionen forbeholdt sig deres endelige stilling ved forslagets behandling i folketinget.

Under de meget indgående drøftelser, der er ført i udvalget om kapitalisationsfaktoren for de ålegårdsejere, der i væsentlig grad har benyttet redskaber, der ikke er anerkendt som ålegårde, har meningerne været delte, men udvalgets flertal er slutte- lig enedes om at fastsætte denne faktor til 12½, hvilket resultat fiskeriministeren har kunnet tiltræde.

Udvalget er enig om, at ordene i § 14, stk. 2, „hidtil udøvede ålefiskeri“, skal forstås således, at rettighedshaveren eller brugeren fortsat skal kunne udøve fiskeriet med samme redskabstyper, som han hidtil har anvendt, herunder også redskaber af type III og IV. Udvalget forudsætter, at kommissionen ved sin kendelse klart fastsætter de fremtidige grænser for det pågældende fiskeri og de former, hvorunder dette kan udøves, således at tvistigheder med de frie

fiskere i så vid udstrækning som muligt undgås.

Sluttelig skal bemærkes, at fiskeriministeren har givet tilsagn om til vejledning for de interesserede ålegårdsejere eller indehavere af særlige rettigheder at udsende cirkulære, hvori disses opmærksomhed henledes på, at de, såsnart afløsning har fundet sted, bør give anmeldelse til vurderingsmyndighederne med anmodning om at få foretaget den fornødne regulering af grundskyldsvurderingen for de ejendomme, for hvis vedkommende afløsning har fundet sted.

Udvalgets *flertal* (udvalget undtagen Helga Pedersen) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de nedenfor anførte af fiskeriministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Et *mindretal* (Helga Pedersen) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse og vil nærmere begrunde sit standpunkt ved forslagets anden behandling.

Mindretallet, der anser de af fiskeriministeren stillede ændringsforslag for forbedringer af det fremsatte lovforslag, vil dog ved anden behandling stemme for disse.

Ændringsforslag.

Af fiskeriministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 2.

1) § 2, stk. 1, affattes således:

„Til gennemførelse af lovens bestemmelser nedsættes af fiskeriministeren en afløsnings- og taksationskommission på 4 medlemmer. Formanden skal opfylde betingelserne for at kunne beskikkes som dommer. Af de øvrige medlemmer skal et repræsentere ålegårdsejerne eller indehaverne af de særlige fiskerirettigheder, et skal repræsentere de frie fiskere, og endelig skal der vælges et medlem, der repræsenterer de fiskere, der er lejere af ålegårdsrettigheder eller særlige fiskerirettigheder. Sidstnævnte medlem skal dog kun medvirke i kommissionen i de tilfælde, hvor ejeren selv ikke driver fiskeriet.“

Til § 3.

2) I 2. linie indsættes følgende efter ordet „påkender“: „overensstemmende med de i denne lov indeholdte regler“.

Til § 4.

3) I stk. 2 ændres i 8. linie ordene „vedkommende landsret“ til: „domstolene“.

Bemærkninger.

Ændringsforslaget fører § 2, stk. 1, tilbage til samme form, som indeholdtes i det af ålegårdskommissionen udarbejdede lovudkast, hvorefter afløsnings- og taksationskommissionen kun består af 4 medlemmer. Efter ændringsforslaget udgår således det af fiskeriministeren efter forhandling med finansministeren udpegede medlem samt yderligere et medlem udpeget af fiskeriministeren.

Uanset reduktion af kommissionens medlemsantal skulle der være sikkerhed for, at alle berettigede interesser bliver repræsenteret, ligesom man har taget i betragtning, at en mindre kommission normalt vil kunne arbejde billigere, hurtigere og mere effektivt end en større.

Udvalget har med fiskeriministeren drøftet ønskeligheden af en udtømmende angivelse i § 3 af afløsningskommissionens kompetence, men har ikke ment at kunne opstille en tilfredsstillende formulering.

Tilføjelsen tager derfor alene sigte på at tydeliggøre, at afløsningskommissionen i sit arbejde er bundet af de i lovforslagets forskellige paragraffer indeholdte regler for dens virksomhed, herunder således §§ 12 og følgende, der beskriver den nærmere fremgangsmåde ved afløsningen.

Når lovforslaget overensstemmende med ålegårdskommissionens betænkning indeholder bestemmelse om, at sager af heromhandlede art prøves af landsretten som første instans, hviler denne ordning på den tanke, at afløsningskommissionen rent praktisk kunne sidestilles med en underret, og at det derfor ville være naturligt, at en prøvelse af afløsningskommissionens afgørelser i alle tilfælde begyndte ved landsretten.

4) I stk. 2, sidste punktum, næstsidste linie, ændres „4 uger“ til: „8 uger“.

5) Stk. 3 udgår.

Til § 5.

6) Til paragraffen føjes som nyt stk. 3:
„For afløsnings- og taksationskommissionens forretninger kan fiskeriministeren iøvrigt fastsætte nærmere regler, herunder med hensyn til offentlighedens adgang til at overvære kommissionens møder.“

Udvalget har imidlertid gennem fiskeriministeren forelagt justitsministeren spørgsmålet om, hvorvidt der med hensyn til prøvelse af taksationskommissionens afgørelser ved domstolene måtte være tilstrækkelig anledning til at afvige fra den almindelige processuelle fremgangsmåde.

Justitsministeren har som sin opfattelse tilkendegivet, at det foreliggende lovforslag efter hans mening ikke er af så speciel karakter, at der vil være tilstrækkelig anledning til ikke at følge de almindelige regler i retsplejeloven, og til dette synspunkt har også fiskeriministeren sluttet sig.

Ændringsforslaget foreskriver herefter alene indbringelse af sagerne „for domstolene“, hvorefter retsplejelovens almindelige regler følges.

Ændringsforslaget tilsigter en udvidelse af fristen for sagsanlæg fra 4 til 8 uger efter fremlæggelsen af den i § 16 omhandlede fortegnelse, idet en frist på 4 uger skønnes for kort.

Lovforslagets § 4, stk. 3, der forudsætter landsretten som første instans, udgår i konsekvens af ændringsforslag nr. 3.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om offentlighedens adgang til kommissionens møder og har herunder overvejet de hensyn, der gør sig gældende dels med hensyn til offentlighedens interesse i kendskab til sagernes behandling og grundlaget for deres afgørelse, dels hensynet til de berettigedes adgang til frit og uden tilstedeværelse af uvedkommende at kunne udtale sig om de økonomiske forhold af privat karakter, som er af betydning for sagens behandling og bedømmelse.

Ændringsforslaget har til hensigt at holde dette spørgsmål åbent, således at fiskeriministeren, når visse erfaringer er indvundet, kan fastsætte nærmere regler herom.

Indtil dette er sket, må afløsningskommissionen i hvert enkelt tilfælde tage stilling til, i hvilket omfang offentligheden skal have adgang til møderne.

Det er dog fra udvalgets side en forudsætning, at der i videst muligt omfang åbnes interesserede adgang til at overvære møderne.

Til § 8.

7) I stk. 1, 6. linie, indsættes foran „stedlige“ ordet: „de“, og i samme linie udgår ordet „blade“, og i stedet indsættes: „dagblade samt iøvrigt på den måde, kommissionen måtte finde hensigtsmæssig“.

Til § 10.

8) I stk. 2, sidste linie, ændres „1949—53“ til: „1950—54“.

Til § 12.

9) I stk. 2, 1. linie, ændres „1954“ til: „1955“.

Ændringsforslaget har til formål at sikre, at indkaldelserne ikke alene tilgår stats-tidende, men også dagbladene, der i almindelighed vil være tilstrækkelige som eneste informationskilde. For at give mulighed for indrykning også i andre blade, som kan påregnes læst i større udstrækning af de interesserede kredse — dette gælder navnlig fiskeribladene — foreslås der dog givet kommissionen adgang til også i særlige tilfælde at foretage indrykning af indkaldelsen heri.

Når der i § 10, stk. 2, jfr. § 12, stk. 3, er lagt 5 års perioden 1949—53 til grund, er der herved taget hensyn til, at man naturligt har måttet vælge et tidsrum, der ligger forud for offentliggørelsen af ålegårdsbetænkningen, således at man har sikkerhed for, at lejebeløbenes fastsættelse m. v. ikke er foretaget med henblik på den forventede erstatning i tilfælde af afløsning.

Selvom man ikke kan se bort fra, at visse oplysninger om ålegårdskommissionens arbejde allerede på et ret tidligt tidspunkt er tilflydt dagspressen, og at der også i forbindelse med det omfattende materiale, kommissionen har ladet indsamle, kan være givet et vist advis til de interesserede, synes der dog ikke, da ålegårdskommissionens betænkning er dateret den 15. april 1955, at være noget til hinder for, at de ovennævnte tidsbestemmelser i §§ 10, stk. 2, og 12, stk. 2, ændres til „1950—54“, således at forholdene under blankålsæsonen 1954 kan indgå i bedømmelsesgrundlaget.

Det forudsættes dog, at afløsningskommissionen vil være opmærksom på og tage hensyn til, om der i de enkelte tilfælde er fastsat leje af proformamæssig karakter det sidste år.

Da det vil være rimeligt ved beregningen af, hvorvidt erstatning skal bortfalde som følge af undladelse af udnyttelse af ålegårdsretten i en periode af 10 år, at lægge tidspunktet for denne frists udløb så sent som muligt, foreslås udløb tidspunktet ændret fra 1. januar 1954 til 1. januar 1955.

10) I samme stykke, 6. linie, indsættes efter ordet „er“: „i almindelighed“.

11) I stk. 3, 3. linie, ændres „11“ til: „12½“.

12) I samme stykke, 4.—5. linie, ændres „1949—53“ til: „1950—54“.

13) I samme stykke, 8. linie, udgår ordet „lovlige“.

Da der ikke kan ses bort fra, at der kan foreligge særlige omstændigheder, der har bevirket, at den berettigede ikke i 10 års perioden har udnyttet sin ålegårdsret, og at der således kan komme til at foreligge tilfælde, hvor det vil være ubilligt ikke under disse omstændigheder at yde erstatning, foreslås gennem indsættelse af ordene „i almindelighed“ i stk. 2, 6. linie, åbnet adgang for kommissionen til at udøve et skøn over, hvorvidt sådanne særlige omstændigheder måtte foreligge, og i bekræftende fald at fastsætte erstatning overensstemmende med lovforslagets regler.

Der henvises til bemærkningerne i ålegårdskommissionens betænkning side 59, jfr. side 32, hvori er redegjort for de årsager, der har bevirket, at kommissionen har foreslået en reduktion af kapitalisationsfaktoren ved afløsning af ålegårdsrettigheder, der er udøvet med større redskaber end dem, der hidtil efter gældende praksis er tillagt beskyttelse som ålegårde; det vil i det væsentlige sige fiskeri med redskaber, der i bilag 2 til kommissionens betænkning er betegnet som type III og IV.

Medens der i udvalget har været enighed om at tiltræde kapitalisationsfaktoren 14 for afløsning i tilfælde, hvor fiskeriet har været udøvet med redskaber, der efter hidtidig praksis har nydt beskyttelse som ålegårde, normalt redskaber af type I og II, har man meget indgående, herunder ved samråd med fiskeriministeren, drøftet, om en reduktion af denne kapitalisationsfaktor ned til 11 for de ikke som ålegårde anerkendte redskaber af type III og IV kan betragtes som rimelig, idet herved fremhæves, at der, som også understreget i ålegårdskommissionens betænkning, er tale om en skønsmæssig reduktion.

Under forhandlingerne har fiskeriministeren erklæret at kunne gå ind for en kapitalisationsfaktor på 12½, til hvilket standpunkt udvalget har kunnet slutte sig.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 8.

Da ordet „lovlige“ kan give anledning til misforståelse, idet der ikke er tale om, at ålegårde, der ikke efter hidtidig praksis er

Bet. o. lovf. vedr. statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde m. v.

14) I stk. 4, 7. linie, ændres „11“ til: „12½“.

Til § 13 A.

15) I stk. 2, 2. linie, ændres „1953“ til: „1954“.

16) I sidste stykke, 3. linie, indsættes efter „svarende til“: „90 pct. af“.

17) I samme stykke, næstsidste linie, ændres „1949—53“ til: „1950—54“.

Til § 13 B.

18) Efter 1. punktum indsættes som nyt punktum:

„I tilfælde af hans død bevarer den med ham samlevende ægtefælle adgangen til at udnytte rettigheden indtil udløbet af fornævnte periode af 20 år, dog mindst for den efterlevende ægtefælles livstid.“

Til § 16.

19) I sidste linie indsættes foran „stedlige“ ordet: „de“, og „blade“ ændres til: „dagblade“.

46 Udvalgenes betænkninger m. m.

anerkendt som sådanne, i sig selv er ulovlige i strafferetlig forstand, foreslås ordet „lovlige“ slettet.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 11.

Der henvises til de i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 9 anførte forhold, der også gør sig gældende her.

Som det fremgår af bemærkningerne i ålegårdskommissionens betænkning side 61, jfr. side 39, var lejen af kommissionen foreslået fastsat til 75 pct. af den gennemsnitlige leje i vedkommende 5 års periode, idet kommissionen havde ment at burde tage hensyn til, at udlejningen er et overgangsled til frit fiskeri, og at lejereren derfor ikke burde betale fuld leje.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 13 A, har man ved udarbejdelsen af det foreliggende lovforslag imidlertid ikke ment at kunne tiltræde dette synspunkt og har foreslået lejen fastsat til et beløb svarende til det årlige gennemsnit af lejen i 5 års perioden. Udvalget har haft samråd med fiskeriministeren om spørgsmålet, hvorunder ministeren har erklæret at kunne gå ind for fastsættelse af lejen til 90 pct. af 5 års periodens gennemsnit, og denne løsning har udvalget kunnet tilslutte sig.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 9.

Ændringsforslaget har til formål at sikre, at en efterlevende ægtefælle kan fortsætte det forbeholdte fiskeri, idet billighedshensyn taler stærkt for en sådan ordning.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 7.

Til paragraffen føjes som 2. punktum:

„I særlige tilfælde kan kommissionen til-
lige offentliggøre bekendtgørelsen på anden
måde, som den måtte finde hensigtsmæssig.“

Til § 22.

20) I 3. linie efter ordet „afgift“ og i
sidste linie efter ordet „gebyr“ indføjes: „til
statskassen“.

Forslaget tager i overensstemmelse med
formuleringen af lignende bestemmelser
sigte på at tydeliggøre, at alene gebyrer og
afgifter til statskassen bortfalder.

Baagø-Hansen. Bruun de Neergaard. Clausen (Olufskjær). Damsgaard. Gideon.

Andreas Hansen. Henry Hansen. Poul Hansen (Grenaa). Poul Hansen (Svendborg).

Heick. Lund Jensen. Johs. E. Larsen, Mørk. K. Axel Nielsen, Peter Nielsen.
formand. ordfører.

A. C. Normann, Helga Pedersen.
næstformand.

Bilag 1.

Fiskeriministeriet.

København, den 23. marts 1956.

I skrivelse af 22. marts d. å. har udvalget forespurgt, hvorvidt der findes nogen organisation eller sammenslutning for hele landet eller landsdelsvis af ålegårdsejere og/eller af lejere af ålegårdsrettigheder.

I denne anledning skal man meddele, at der ikke findes nogen sådan organisation eller sammenslutning, hverken for hele landet eller landsdelsvis.

Når fiskeriministeriet forinden nedsættelsen af kommissionen af 24. januar 1952 angående afløsning af retten til fiskeri med ålegårde m. m. anmodede Foreningen af

Skov- og Landejendomsbesiddere i Danmark om at ville udpege et medlem i nævnte kommission, skyldtes dette, at den pågældende forening, der repræsenterer en meget betydelig kreds af ålegårdsejere, havde vist sin interesse for ålegårdssagen derved, at foreningen rettede henvendelse til det af landstinget til behandling af forslag til saltvandsfiskeriloven (lovforslag nr. 75, ordentlig samling 1950—51) nedsatte udvalg. Henvendelsen er optrykt som bilag 8 og 9 til den af landstingsudvalget under 18. maj 1951 afgivne betænkning (sp. 1362).

Chr. Christiansen.

/ Toft Mikkelsen,
eksp.sekr.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet og forslag til lov om ændring i lov om ferskvandsfiskeri.

Bilag 2.

Fiskeriministeriet.

København, den 1. maj 1956.

I skrivelse af 20. april 1956 har det ærede udvalg forelagt mig en række spørgsmål vedrørende det til behandling foreliggende forslag til lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet.

I denne anledning skal jeg meddele følgende besvarelse:

Spørgsmål 1. Vedrørende forslaget § 2: Kan ministeren godkende, at afløsningskommissionen i overensstemmelse med kommissionsforslaget bliver på 4 medlemmer?

Besvarelse:

Efter gennemgang af det af ålegårdskommissionen af 1952 fremsatte forslag og stedfundne forhandlinger har jeg ikke mindst under hensyn til, at statskassen har store økonomiske interesser at varetage i forbindelse med den foreslåede afløsning af ålegårdsretten, ment, at den i lovforslagets § 2 foreslåede afløsning- og taksationskommission — foruden de af ålegårdskommissionen af 1952 foreslåede 4 medlemmer — tillige burde bestå af et af finansministeriet udpeget medlem, formentlig en person med særlig økonomisk indsigt, samt et af fiskeriministeren udpeget medlem fra fiskeridistributionen, hvis kendskab bl. a. til ålegårdsnævnenes og ålegårdsovernævnets praksis er af betydning for afløsningskommissionens arbejde.

Under hensyn til det foran anførte må jeg vedblivende finde det rigtigt, at den foreslåede afløsnings- og taksationskommission kommer til at bestå af 6 medlemmer, og jeg beklager derfor ikke at kunne godkende, at afløsningskommissionen kun bliver på 4 medlemmer som af ålegårdskommissionen foreslået.

Spørgsmål 2. Bør der ikke i § 3 være en udtømmende angivelse af afløsningskommissionens kompetence? (Kommissionens opgave ifølge §§ 13 og 14 er således ikke anført i § 3).

Besvarelse:

§ 3 indeholder så nøjagtig en ramme for afløsningskommissionens arbejde, som man har fundet det muligt at give, medens § 12 og følgende paragraffer indeholder de nærmere detailregler for selve afløsningen, herunder under hvilke omstændigheder ålegårdsfiskeriet kan fortsættes af den berettigede selv, hans eventuelle børn eller den hidtidige bruger for livstid eller et bestemt aremål.

Det forekommer mig, at kommissionens kompetence er fastsat så utvetydigt, som det overhovedet er muligt, i § 3, og at en oprensning i denne paragraf af de enkelte bestemmelser i lovforslaget, som indeholder forskrifter for afløsning m. v., herunder kommissionens opgaver i henhold til bl. a. §§ 13 og 14, næppe kan være påkrævet.

Jeg må dog erkende, at kompetencereglen i § 3 vil blive yderligere klargjort, såfremt der i denne bestemmelse i første linie efter ordene „behandler og påkender“ indsættes: „overensstemmende med de i denne lov indeholdte regler“.

Spørgsmål 3. Vedrørende § 4, stk. 1:

a) Er ministeren enig med udvalget i, at ålegårdsejeren ved sagens behandling i afløsningskommissionen kan møde ved sagsfører?

b) Er afløsningskommissionens forhandling offentlige?

Besvarelse:

a) Det findes ganske naturligt, at ålegårdsejeren ved sagens behandling i afløs-

ningskommissionen kan møde ved sagfører; dette er også forudsat under drøftelserne i ålegårdskommissionen og senere under lovforslagets udarbejdelse i fiskeriministeriet.

b) Ved kommissionens besigtigelsesforretninger, jfr. § 11, stk. 2, må det forekomme rimeligt, at alle, der har en interesse deri, har adgang til at møde. Ved de møder iøvrigt, hvor afløsningskommissionen forhandler med rettighedsindehavere eller andre i afløsningen interesserede, synes det naturligt, at disse alene kan medtage andre personer, som kan oplyse forhold af interesse for sagens behandling og bedømmelse, således at disse i det omfang, kommissionen finder det fornødent til sagens klarlæggelse, kan få adgang til at udtale sig. Andre personer bør derimod ikke have adgang, idet der her må tages hensyn til, at de pågældende rettighedsindehavere, med hvilke afløsningskommissionen skal forhandle, må have krav på at kunne udtale sig frit om det af dem udøvede fiskeri og de dermed forbundne udgifter og indtægter, uden at uvedkommende er tilstede. Det bemærkes, at ifølge oplysning fra sekretariatet for kommissarierne ved anlæg af jernbaner m. v. er det reglen, at uvedkommende ikke har adgang til taksationsmøderne eller andre forhandlinger om ekspropriationer.

At uvedkommende heller ikke kan være tilstede ved afløsningskommissionens interne voteringer, må ligeledes være naturligt.

Efter § 5, stk. 2, indføres imidlertid forhandlingerne i kommissionens autoriserede protokol. Enhver, der har berettiget interesse heri, og som ønsker udskrift af denne, må have adgang til at få en sådan mod betaling af de med udfærdigelsen af udskriften forbundne udgifter.

Spørgsmål 4. Vedrørende § 4, stk. 2: Kan ministeren godkende følgende ændringer:

a) At ålegårdsejeren i tilfælde af sagens indbringelse for domstolene bliver den sagsøgte part i retssagen?

b) At der tillægges ålegårdsejeren fri proces?

Besvarelse:

a) Det bemærkes, at det næppe vil være muligt at ordne forholdet således, at staten, hvor et tvivlsspørgsmål i forbindelse med

afløsningen skal afgøres, altid bliver den, der skal indbringe sagen for domstolene. Heraf ville følge, at kun de krav, som staten selv ønskede påkendt, blev behandlet for domstolene, idet en generel forpligtelse for staten til at indbringe alle krav ville medføre, at domstolene blev belastet med påkendelse af et meget stort antal påstande og krav, uanset om disse i mange tilfælde måtte vise sig at være ganske løse og ubegrundede.

Jeg må derfor fastholde, at den part, som ønsker spørgsmål afgjort, må tage initiativet til sagens indbringelse for domstolene, men det må forventes, at staten i alle tilfælde, hvor der er en begrundet tvivl, og hvor sagen har en virkelig økonomisk interesse, vil gå ind som sagsøger.

At „dreje“ sagen efter dens indbringelse for retten, således at staten i de tilfælde, hvor stævning er udtaget af en privat, overtager rollen som sagsøger, støder foruden på formelle vanskeligheder på akkurat samme praktiske vanskeligheder som ovenfor nævnte — skulle en sådan ordning rent teknisk kunne lade sig gennemføre, må der i hvert fald indsættes en klausul om, at kun sager, hvori der er en virkelig begrundet tvivl og en vis økonomisk interesse, kunne anlægges mod staten, og en sådan klausul ville det være meget svært at definere.

Heller ikke ses det muligt at give noget bestemt organ afgørelsen i så henseende. Afløsningskommissionen, som ville være det organ, som har bedst mulighed for at bedømme det, vil jo normalt være at betragte som en slags part i sagen. Gennem adgangen til at opnå fri proces i de tilfælde, hvor der efter justitsministeriets undersøgelse er rimelig grund til at give en sådan lempelse, opnår man sikkert en bedre og mere retfærdig ordning.

b) En generel adgang for ålegårdsejerne til fri proces synes det meget vanskeligt at indrømme. Domstolene ville i så fald blive belastet med ganske betydningsløse og unødvendige sager, som yderligere ville forsinke retsplejens udøvelse.

Spørgsmål 5. Vedrørende § 4, stk. 3: Hvilke betingelser vil justitsministeriet kræve opfyldt for at meddele „3. instansbevilling“?

Besvarelse:

Justitsministeriet har på forespørgsel meddelt fiskeriministeriet, at justitsministeriet på det foreliggende grundlag, herunder bemærkningerne i kommissionsbetænkningen, er mest tilbøjelig til at antage, at de ovennævnte tilladelser bør meddeles efter et skøn i hvert enkelt tilfælde, uden at justitsministeriet ved udøvelsen af skønet er bundet af de i retsplejelovens § 435, stk. 2, anførte betingelser for at meddele tilladelse til, at en landsretsdom i en fra underret indanket sag kan indbringes for Højesteret.

Justitsministeriet har iøvrigt på den i sagen givne anledning som sin bestemte opfattelse udtalt, at udtrykket „vedkommende landsret“ i lovforslagets § 4, stk. 2, bør ændres til: „domstolene“, og at § 4, stk. 3, bør udgå, således at det vil afhænge af retsplejelovens almindelige regler, om retssagen skal anlægges ved underret eller landsret.

Dette synspunkt kan jeg for mit vedkommende tiltræde og vil være villig til at stille fornødent ændringsforslag herom.

Spørgsmål 6. Vedrørende § 8: Bør der ikke stå „stedlige dagblade“?

Besvarelse:

Når der i lovforslagets §§ 8 og 16 ikke er brugt ordet „dagblade“, skyldes dette ikke, at man har villet udelukke dagspressen eller dele deraf, men alene, at der ofte i de forskellige egne findes udbredte lokale ugeaviser, hvor det vil være rimeligt at kunne optage de i lovforslaget foreskrevne meddelelser. Ligeledes kommer i betragtning fiskeribladene, der kun udkommer hver uge eller hver 14. dag.

Spørgsmål 7. Vedrørende § 10: Er tidsbegrænsningen i 1949—53 nødvendig? Bør tidsrummet i hvert fald ikke udvides til og med 1955?

Besvarelse:

Når man i § 10, stk. 2, jfr. § 12, stk. 2, har lagt 5 års perioden 1949—53 til grund og iøvrigt i konsekvens heraf i § 12, stk. 1, har benyttet 1. januar 1954 som skærings-tidspunkt med hensyn til adgangen til at komme i betragtning med erstatning under

forudsætning af benyttelse af ålegårdsretten indenfor de nærmest foregående 10 år, er der herved taget hensyn til, at man naturligt har måttet vælge et tidsrum og et skærings-tidspunkt, der ligger forud for offentliggørelsen af ålegårdsbetænkningen, således at man har sikkerhed for, at udnyttelsen, lejebeløvenes fastsættelse m. v. ikke er foretaget med henblik på den forventede erstatning i tilfælde af afløsning.

Selvom man ikke kan se bort fra, at visse oplysninger om ålegårdskommissionens arbejde allerede på et ret tidligt tidspunkt er tilflydt dagspressen, og at der også i forbindelse med det omfattende materiale, kommissionen har ladet indsamle, kan være givet et vist advis til de interesserede, skulle der dog ikke, da ålegårdskommissionens betænkning er dateret den 15. april 1955, være afgørende hindringer for, at de ovennævnte tidsbestemmelser i §§ 10, stk. 2, og 12, stk. 2, ændres til henholdsvis „1950—54“ og „1. januar 1955“, således at forholdene under blankålsæsonen i efteråret 1954 indgår i bedømmelsesgrundlaget.

Spørgsmål 8. Vedrørende § 12, stk. 2:

a) Har man ved afløsning af andre rettigheder (f. eks. jagtretten) benyttet en begrænsning svarende til de i stk. 1 nævnte 10 år?

b) Kan ministeren godkende, at der efter „er“ i stk. 1, næstsids-te linie, indføjes: „i almindelighed“?

Besvarelse:

a) Ved afløsning af andre rettigheder ses ikke at være brugt en direkte begrænsning svarende til de i § 12, stk. 1, nævnte 10 år.

I lov om jagten af 28. april 1931 har man dog i § 2, stk. c, fastsat, at vederlaget for jagtretten skal fastsættes til en sådan årlig pengeafgift, som afgiver fuld erstatning for det tab, som jagtrettighedens afståelse kan antages at medføre *under hensyn til de forhold, som har fundet sted indtil den tid, da afløsningen sker.*

Den for ålegårdsrettens afløsning i lovforslaget indeholdte formulering må imidlertid ses på baggrund af ålegårdsrettens særlige art og dens karakter af en fortrinsret til at benytte det udfor den pågældende kyststrækning liggende vandområde til ålefiskeri i blankålsæsonen med dertil særlig

indrettede redskaber og således, at adgangen til at udsætte faststående redskaber udfor kyststrækningen bliver fri for andre i samme omfang, som fortrinsretten ikke udøves. Det må ligeledes fremhæves, at medens f. eks. jagtretten efter sin karakter knytter sig til selve udnyttelsen af et bestemt areal på land og ikke kan udnyttes uden færdsel på dette, er der, forsåvidt angår ålegårdsretten, tale om udnyttelse af et vandområde, der som hovedregel er genstand for fri afbenyttelse for alle danske statsborgere. Endvidere kan man ved bedømmelsen af dette spørgsmål heller ikke helt se bort fra det rent historiske grundlag for ålegårdsrettens oprindelse og udvikling.

b) Såfremt man i stk. 1, næstsidste linie, foran ordet „ikke“ indføjer „i almindelighed“, vil dette næppe i realiteten i større grad ændre den foreslåede regel, i hvert fald ikke, medmindre man samtidig nærmere definerer eller giver beskrivelse af de forhold, som ligger udenfor det almindelige.

Hvis udtrykket indsættes, må det utvivlsomt fortolkes således, at der skal foreligge ganske særlige omstændigheder, såfremt den almindelige regel skal fraviges, og at det i så fald rent praktisk er overladt afløsningskommissionen at skønne, om sådanne omstændigheder foreligger, idet det næppe kan antages, at en domstol ville gå imod afløsningskommissionens skøn, så længe udtrykket „i almindelighed“ ikke er nærmere defineret. Imidlertid må bemærkes, at samme betragtninger som ovenfor fremsat også gør sig gældende, forsåvidt angår kapitalisationsfaktorerne efter § 12, stk. 2, det disse „i almindelighed“ fastsættes til henholdsvis 11 og indtil 14, samt med hensyn til forhøjelse eller nedsættelse af erstatningen efter § 12, stk. 6, hvorefter der skal tages hensyn til „særlige omstændigheder“, der øver indflydelse på rettighedens værdi i handel og vandel, og at indsættelsen af ordene „i almindelighed“ i § 12, stk. 1, næstsidste linie, således ikke disharmonerer med de bestemmelser, som på disse andre punkter indeholdes i lovforslaget.

Spørgsmål 9. Vedrørende § 12: Kan ministeren godkende, at det udtrykkelig i lovteksten anføres, at der ved afløsningen skal ydes „fuldstændig erstatning“?

Besvarelse:

En tilkendegivelse i lovteksten, hvorved man pointerer, at afløsning sker mod fuldstændig erstatning, er ikke påkrævet af lovtekniske grunde og vil i givet fald kun give udtryk for, at man ved afløsningen har holdt sig grundlovens bestemmelser efterrettelig, hvilket det skulle være overflødigt at tilkendegive.

Spørgsmål 10. Vedrørende § 12, stk. 3:

a) Kan man ikke anvende et andet udtryk end „lovlige“?

b) Kan ministeren gå med til en forhøjelse af kapitalisationsfaktoren „11“?

Besvarelse:

a) Det må indrømmes, at udtrykket „lovlige“ ikke er helt heldigt og i og for sig heller ikke noget helt korrekt udtryk, og den bedste udvej synes at være blot at strege ordet „lovlige“. Hvis dette ikke ønskes, foreslås sætningen omskrevet således, at der kommer til at stå: „sådanne mindre redskaber, som efter hidtidig praksis har nydt beskyttelse som ålegårde“.

b) Som det fremgår af ålegårdskommissionens betænkning, side 59, er kapitalisationsfaktoren 11 fremkommet ved en skønsmæssig reduktion af kapitalisationsfaktoren „indtil 14“, der er foreslået anvendt i tilfælde, hvor ålegårdsretten udelukkende eller dog væsentligst er udøvet med redskaber, der efter hidtidig praksis har nydt beskyttelse som ålegårde.

Reduktionen må synes absolut moderat, ikke mindst når henses til kommissionens overvejelser om, hvorvidt der overhovedet skulle være adgang til at yde erstatning for redskaber af de i kommissionsbetænkningen anførte typer III og IV, der er betydelig mere fiskedygtige end type I og II, men som ikke efter den hidtil gældende praksis har nydt beskyttelse som ålegårde og næppe heller i henhold til saltvandsfiskeriloven vil komme til det.

Spørgsmål 11. Vedrørende § 12, stk. 4:

a) Råder ministeriet over et statistisk materiale, der viser forholdet mellem grundskyldsvurderingerne og handelspriserne i de forskellige egne af landet?

b) Er det grundskyldspromillen efter den 10. alm. vurdering eller den vurdering, der skal finde sted pr. 1. oktober i år, der skal lægges til grund?

Besvarelse:

a) Fiskeriministeriet er ikke i besiddelse af repræsentativt statistisk materiale visende forholdet mellem grundskyldsvurderingen og handelspriserne i de forskellige egne af landet.

b) Ved afløsningen lægges den grundskyldspromille til grund, som på det pågældende tidspunkt er gældende. Selvom man går ud fra, at lovforslaget vedtages i indeværende samling, kan det dog ikke påregnes, at arbejdet med afløsningen vil kunne iværksættes så hurtigt, at afløsningen vil være påbegyndt inden den 1. oktober 1956, og det vil således rent praktisk blive vurderingen pr. denne dato, som bliver den gældende.

Spørgsmål 12. Vedrørende § 13 B:

a) Bør der ikke gives ejerens ægtefælle ret til at udnytte rettigheden i 20 år, dog mindst for livstid?

b) Kan ministeren godkende, at der gives de børn, der har deltaget i fiskeriet, en ubetinget ret til at fortsætte fiskeriet?

c) Hvis en ejendom, hvis ålegårdsret er afløst med en nedsat erstatning (jfr. § 13 B, sidste pkt.), skifter ejer, hvorledes er da retsstillingen mellem den gamle og den nye ejer? Kan den gamle ejer få afløsningssummen forhøjet, eller kan den nye ejer fortsætte fiskeriet i resten af 20 års perioden?

Besvarelse:

a) Det synes ikke urimeligt, om også ålegårdsejeren ægtefælle får adgang til at udnytte rettigheden i 20 år, dog mindst for livstid, og en sådan bestemmelse vil svare til, hvad der i saltvandsfiskerilovens § 4, stk. 6, er fastsat med hensyn til en efterlevende hustrus bevarelse af den i saltvandsfiskeriloven omhandlede fortrinsret for bundgarnspladser. Da adgangen imidlertid ikke bør tilkomme en efterlevende fraskilt eller frasepareret ægtefælle, bør bestemmelsen — hvis den indsættes — formuleres således, at retten kun overgår til en ved ejerens død med ham samlevende ægtefælle.

b) Den i lovforslaget indeholdte bestemmelse, hvorefter kommissionen afgør, om der foreligger sådanne særlige forhold, at der bør gives børn, som har deltaget i fiskeriet gennem længere tid, adgang til at fortsætte dette i deres levetid, må foretrækkes fremfor en bestemmelse om ube-

tinget ret for sådanne børn, idet formålet er at sikre børnene i tilfælde, hvor de har gjort fiskeriet til deres levevej eller i hvert fald deres hovednæring.

Hvor det derimod er klart, at den pågældende ikke selv kan eller vil fortsætte fiskeriet og ovennævnte hensyn således ikke gør sig gældende, forekommer det ikke rimeligt at give adgang for den pågældende til at fortsætte. Spørgsmålet egner sig derfor bedst til individuel behandling og afgørelse i hvert enkelt tilfælde.

c) I det omspurgte tilfælde må forholdet være det, at når en ejer, der har fået adgang til fortsat at udnytte rettigheden i 20 år, dog mindst for livstid, afhænder ejendommen, har han adgang til ved salget at forbeholde sig at fortsætte hermed, og i så tilfælde må han betragtes som havende en særlig adkomst, der udelukker den nye ejers adgang til fiskeriet, jfr. saltvandsfiskerilovens § 7, stk. 1.

I tilfælde af, at rettigheden medfølger i salget, må den nye ejer have adgang til at udnytte fiskeriet i samme tidsrum, som den forrige ejer havde det, d. v. s. indtil 20 år fra afløsningen, dog mindst for den forrige ejers livstid.

Der gøres opmærksom på, at det af praktiske grunde vil være overordentlig vanskeligt senere at ændre kommissionens een gang truffne afgørelse og erstatningsfastsættelse, idet ejerskiftet i mange tilfælde vil indtræde efter, at kommissionen har afsluttet sit arbejde, og efter indsendelsen af kommissionsprotokollen til fiskeriministeriet ikke længere fungerer (§ 17).

Spørgsmål 13. Vedrørende § 14:

a) Har den bruger, der hidtil har benyttet „ulovlige“ redskaber, ret til at benytte sådanne redskaber efter afløsningen?

b) Finder ministeren det nødvendigt at opretholde ålegårdsnavnene og ålegårdsovernævnet? Eller kan man fremtidig henlægge de spørgsmål, nævnene afgør, til de ordinære domstole?

Besvarelse:

a) En bruger, der hidtil har benyttet „ulovlige“ redskaber, har for så vidt ret til at benytte enhver art af redskaber efter afløsningen, idet disse ikke i egentlig juridisk forstand er ulovlige. Noget andet er, at en sådan bruger ved benyttelse af redskaber,

Bilag til bet. o. lovf. vedr. statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde m. v.

der ikke nyder beskyttelse, udsætter sig for i tilfælde af klage fra „frie fiskere“ at måtte vige pladsen for disse og således gå glip af sæsonens fiskeri og eventuelt tillige blive tilpligtet at betale erstatning til de klagende.

Som det fremgår af ålegårdskommissionens bemærkninger til § 14, er det tanken, at brugerne i det store og hele alene skal have beskyttelse efter afløsningskommissionens nærmere bestemmelse for det fiskeri, de hidtil har drevet.

b) Som det fremgår af det af fiskeriministeriets lovudvalg udarbejdede forslag af 21. april 1950, der er optrykt som bilag nr. 3 til ålegårdskommissionens betænkning, har man tidligere været inde på den tanke at ophæve ålegårdsnævnenes og ålegårdsovernævnets virksomhed, således at fiskerikontrollen i de løbende sager kunne tilkaldes og foranledige redskaber fjernet, når de var sat for nær ved ålegårdene.

Det må herved bemærkes, at det her drejer sig om sager, der kræver hurtig indgriben, og hvor ofte store økonomiske interesser står på spil, og at det derfor er nødvendigt at have et organ, der kan tage affære med det samme, medens iøvrigt videre tvistemål, herunder med hensyn til erstatning, kan henvises til domstolenes nærmere behandling. Når man i nævnte lovforslag indsatte bestemmelser af heromhandlede art, stod det i forbindelse med, at der samtidig foresloges forholdsvis simple og klare regler med hensyn til ålegårdenes konstruktion, placering og den afstand, indenfor hvilken andre redskaber ikke

måtte anbringes i forhold til ålegårdene. Da den tidligere behandling i rigsdagen af ovennævnte lovforslag viste, at det var overordentlig vanskeligt at opnå enighed om sådanne regler, og da disse er en forudsætning for en simplificering på heromhandlede område, ses der ikke at foreligge nogen mulighed for at ophæve ålegårdsnævnenes og ålegårdsovernævnets virksomhed, idet man da ellers ville stå uden noget organ, der med tilstrækkelig sagkundskab og hurtighed kunne gribe ind i disse presserende sager. Da nævnenes virksomhed iøvrigt vil ebbe ud, efterhånden som afløsningen skrider frem, vil det også være mindre hensigtsmæssigt at ophæve nævnene, efter at disse nu i ca. et halvt århundrede har fungeret så tilfredsstillende, som man under de givne omstændigheder har kunnet forvente det.

Spørgsmål 14. Vedrørende § 16: „dagblade“; jfr. spørgsmål 6.

Besvarelse:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 6.

Spørgsmål 15. Vedrørende § 21: Fra hvilket tidspunkt kan nedsættelse af ejendoms-skyldvurderingen forlanges?

Besvarelse:

Nedsættelse af ejendoms-skyldvurderingen må kunne forlanges fra afløsningstidspunktet, hvorved må forstås det tidspunkt, hvor afløsningen formelt sker, selvom erstatningssummen endnu ikke er udbetalt.

Chr. Christiansen.

/ G. L. Mourier.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet.